

DIGITAALISTEN IHMISTTETEIDEN KESKUS HELDIG KÄYNNISTI TOIMINTANSA

EERO HYVÖNEN

Helsingin yliopistossa käynnisti toimintansa syksyllä 2016 uusi digitaalisten ihmistieteiden (*Digital Humanities*, DH) keskus HELDIG – Helsinki Centre for Digital Humanities¹. Keskuksen tavoitteena on laskennallisten menetelmien hyödyntäminen ja kehittäminen humanistissa ja sosiaalitieteissä, digitaalisuuteen liittyvien ilmiöiden tutkiminen sekä alan opetuksen edistäminen.

Maailman digitalisoituminen, esimerkiksi verkko sekä siihen liittyvät aineistot ja palvelut, muuttavat ihmisten, organisaatioiden ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja toimintaa syvällisillä tavoilla. Samalla yhä laajemmat digitaaliset aineistot ja niiden käsittely tarjoavat uusia tutkimuskohteita ihmistieteissä sekä haastavat tutkijat kehittämään ja ottamaan käyttöön uusia laskennallisia menetelmiä tutkimustyössä ja opetuksessa. Digitalisoinnin tutkiminen ilmiönä on tärkeää sekä uusien toimintatapojen ja sovellusten kehittämisen että teknologian vaikutusten arvioimisen kannalta. Keskeisenä HELDIGin visiona on vahvistaa ihmistieteiden merkitystä digitaalisuuteen liittyvien kysymysten tutkimuksessa, opetuksessa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Hankkeen valmistelu käynnistyi vuonna 2015 professori Arto Mustajoen ja professori Hanna Snellmanin johtaman laaja-alaisen työryhmän toimesta, joka laati hakemuksen keskuksen perustamisesta Suomen Akatemian yliopistojen profiloitumisohjelmaan² (PROFI2). Keskuksen johtajaksi kutsuttiin syksyllä 2016 professori Eero Hyvönen Aalto-yliopistosta, jonka johtama Semanttisen laskennan tutkimusryhmä (SeCo)³ on toiminut jo pidempään DH-alalla sekä Helsingin yliopiston että Aalto-yliopiston piirissä. Digitaalisista ihmistieteistä on muodostumassa tärkeä tutkimusalue ja

sen kehittämistä varten on viime aikoina perustettu lukuisia HELDIGin kaltaisia keskuksia eri puolille maailmaa. Joulukuussa järjestettiin esimerkiksi näiden toimintaa edistämään Varsovassa erillinen konferenssi *Digital Humanities Centres: Experiences and Perspectives*⁴, jossa myös HELDIG esiteltiin ensi kertaa kansainvälisesti.

HELDIGin alku

Keskuksen toiminta käynnistyi lokakuussa 2016 HELDIG Kick-off Symposium -tilaisuudella⁵, johon ilmoittautui yli 220 kuulijaa. Tämän jälkeen ohjelmassa on ollut mm. avoimen tieteen kansainvälinen konferenssi *Philosophy and History of Open Science* (#PHOS16) sekä kieliteknologiaan liittyvä symposio *Building and Using Language Technology* (BAULT 2016). Uusi keskus vahvistaa Helsingin yliopistossa tehtävää alan monialaista tutkimusta mm. kieliteknologiaan, korpus-tutkimukseen, kvantitatiivisiin sosiaalitieteisiin, oikeusinformatiikkaan, datatieteeseen, online-opetukseen ja kulttuuriaineistojen julkaisemiseen liittyen. HELDIG-vankkuria vetää humanistinen tiedekunta mukanaan oikeustieteellinen, kasvatustieteellinen, bio- ja ympäristötieteellinen, oikeustieteellinen, matemaattis-luonnontieteellinen, valtiotieteellinen ja teologinen tiedekunta.

HELDIGin toiminta ei kuitenkaan rajoitu vain Helsingin yliopistoon, vaan tavoitteena on luoda

1 <http://heldig.fi>

2 <http://www.aka.fi/fi/tiedepoliittinen-toiminta/yliopistojen-profiloimisen-vahvistaminen-kilpaillulla-rahoituksella/>

3 <http://seco.cs.aalto.fi>

4 <http://dhlabs2016.lach.edu.pl/>

5 <http://heldig.fi/heldig-kick-off-symposium>

pääkaupunkiseudusta digitaalisten ihmistieteiden tutkimuksen ja opetuksen kansainvälinen solmukohta. Mukana yhteistyössä on käynnistysvaiheessa ollut kotimaassa erityisesti Aalto-yliopisto, mutta myös Taideyliopisto ja monet kulttuurialan organisaatiot, kuten Kansallisarkisto, Kansalliskirjasto ja yleiset kirjastot, Museovirasto sekä joukko keskeisiä maamme museoita, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Svenska Litteratursällskapet i Finland, Yleisradio ja yrityksiä. Alan tutkimuksessa ja opetuksessa keskeistä on monitieteisyys sekä eri alojen tutkijoiden ja opiskelijoiden törmäyttäminen hedelmällisten vuorovaikutusten aikaansaamiseksi. Keskus sijoittuu siksi keskeiselle paikalle Helsingin keskustakampuksen alueelle, jossa tilajärjestelyjä ollaan parhaillaan suunnittelemassa. Ensimmäiset ulkoisella rahoituksella rahoitetut monialaiset HELDIG-hankkeet ovat jo käynnistyneet.

HELDIGin tavoitteena on väkevä kansainvälinen toiminta. Yhteistyötä on rakennettu mm. EU:n Digital Research Infrastructure for Arts and Humanities (DARIAH) ohjelmaan⁶, johon Aalto-yliopisto liittyi syksyllä ja Helsingin yliopistokin on liittymässä (co-operative partner). Vastaavan EU-tason kieliteknologian CLARIN-verkoston solmukohta jo onkin HELDIGin piirissä Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa. HELDIG on mukana useissa Horizon 2020 -hankkeiden valmisteluryhmissä ja osallistuu kansainvälisten hankkeiden ohjausryhmiin sekä EU COST -verkostojen toimintaan.

Kahdeksan uutta HELDIG-professuuria täytettävänä

HELDIG on monialainen Helsingin yliopiston strateginen kärkihanke 2016–20. Sen tärkein konkreettinen tehtävä on perustaa kahdeksan uutta DH-alueen professuuria seitsemään eri tiedekuntaan. Keskuksen toiminnan rahoituksen kannalta ratkaisevaa oli Suomen Akatemian PROFI2-ohjelmasta saatu merkittävä rahoitus. Uusien tenure track -professuurien ohella HELDIG ja tiedekunnat ovat varautuneet tukemaan täytettäviä professuureja aloituspaketeilla lisähenkilöstön palkkaamiseksi. Kaksi uusista professuureista on yhteisiä

muiden PROFI2-ohjelman hankkeiden kanssa. Vuoden 2020 jälkeen professuurien rahoitus siirtyy tiedekuntien oman rahoituksen piiriin osaksi yliopiston normaalia toimintaa PROFI-ohjelman tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti: pyrkimyksenä on tukea yliopistojen toiminnan suuntaamista ja uudistaa työnjakoa pitkällä aikavälillä.

Kaikki HELDIG-professuurit olivat avoimessa haussa helmikuussa 2017, ja valintakomiteoiden työ on nyt alkamassa. Lisäksi HELDIG:iin ollaan palkkaamassa tutkimuskoordinaattoria. Tiedekuntien suuri kiinnostus uuteen keskuksen ja sen luomiin yhteistyömahdollisuuksiin on lupaava ennusmerkki ja keskuksen toimintaa ollaankin nyt käynnistymässä nopeammin kuin alun perin oli suunniteltu. HELDIG on kansainvälisestikin merkittävän kokoinen, kokonaisuudessaan 10 miljoonan euron suuruusluokkaa oleva panostus digitaalisten ihmistieteiden alueelle.

HELDIGin ovet ovat auki kaikille DH-alueen tutkimuksesta, opetuksesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kiinnostuneille. Yhteisön yhteydenpitoa varten on käytössä satoja osoitteita sisältävä sähköpostilista (heldig-info@helsinki.fi), jolle voi vapaasti liittyä ja josta voi erota⁷. Avoimen HELDIG Facebook -ryhmän kautta pysyy ajan tasalla tapahtumista ja voi itsekin jakaa tietoa muille ja käynnistää keskustelua⁸. Lisäksi on käytössä Twitter-tili @HelsinkiDH.

Kirjoittaja on professori ja HELDIG-keskuksen johtaja.

6 <http://dariah.eu>

7 Ks. ohjeet: <https://www.helsinki.fi/en/researchgroups/helsinki-digital-humanities/contact>

8 <https://www.facebook.com/groups/1697627697233461/>